

Sygn.akt III AUa 882/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bohdan Bieniek

Sędziowie: SO del. Elżbieta Rostół (spr.)

SA Bożena Szponar – Jarocka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 lutego 2016 r. w B.

sprawy z odwołania W. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy W. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 12 maja 2015 r. sygn. akt IV U 246/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od W. B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

sygn. akt III AUa 882/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22.12.2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił W. B. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ponieważ wnioskodawca nie udowodnił wymaganego piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Organ rentowy w uzasadnieniu decyzji wskazał, że do stażu pracy w szczególnych warunkach nie uwzględnił okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w S. ponieważ w okresie od 25.01.1980 r. do 26.02.1997 r. był on członkiem tej spółdzielni, a w związku z tym nie był pracownikiem w rozumieniu art. 8 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W. B. złożył odwołanie od tej decyzji. Wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołania podniósł, że pracę w spółdzielni podjął 6.08.1979 r. na stanowisku traktorzysty w pełnym wymiarze czasu pracy w ramach zawartej umowy o pracę. Po upływie około pół roku podpisał deklarację kandydata na członka dla

celów formalnych. Nie wniósł do spółdzielni jakiegokolwiek wkładu, nie miał możliwości korzystania z uprawnień przyznanych jej członkom a zatem nie mógł brać udziału w podziale nadwyżki bilansowej. Nadal świadczył pracę w ramach stosunku pracy. Wypełniał te same obowiązki i otrzymywał za pracę takie same wynagrodzenie. Jego członkostwo w spółdzielni było zatem pozorne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie wskazał, że wnioskodawca osiągnął wiek 60 lat w dniu 15.06.2014 r., na dzień 1.01.1999 r. udokumentował wymagane 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, ale nie wykazał okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Ze znajdującego się w aktach zaświadczenia o pracy i dochodach ubezpieczonego spółdzielcy z dnia 28.02.1997 r. wynika jednoznacznie, że wnioskodawca w okresie od 25.02.1980 r. do 26.02.1997 r. był członkiem spółdzielni a zatem wykonywał pracę na innej podstawie niż stosunek pracy.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 12.05.2015 r. oddalił odwołanie ustalając, że W. B. 6.08.1979 r. zawarł z Rolniczą Spółdzielnią Produkcyjną (...) w S. umowę o pracę, na czas nieokreślony, na stanowisku traktorzysty w pełnym wymiarze czasu pracy. Z dniem 25.01.1980 r. wnioskodawca został przyjęty w poczet członków tej Spółdzielni i status jej członka posiadał do 26.02.1997 r. Z racji członkostwa brał udział w walnych zgromadzeniach Spółdzielni, czasami głosował a czasami nie. Na koniec roku, gdy Spółdzielnia dzieliła zyski otrzymywał ich część. W okresie zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę traktorzysty, kombajnisty i operatora koparki. Likwidator Spółdzielni w dniu 16.12.1998 r. wystawił wnioskodawcy świadectwo pracy, z treści którego wynika, że w okresie zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w S. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on prace kierowcy ciągnika kołowego.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Wskazał, że zgodnie z treścią art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym po dniu 31.12.1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet oraz 65 lat – dla mężczyzn,
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy.

Wymienione świadczenie przysługuje pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa. Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U., Nr 8, poz. 43 ze zm.) pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach,

Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w przedmiotowej sprawie poza sporem było to, że wnioskodawca osiągnął wymagany wiek emerytalny, legitymuje się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. Spór koncentrował się na ustaleniu, czy wnioskodawca legitymuje się 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach bowiem organ rentowy nie zaliczył mu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni

Produkcyjnej (...) w S. w okresie od 25.01.1980 r. do 26.02.1997 r. podnosząc, że w tym czasie nie miał on statusu pracownika, o którym mowa w art. 8 punkt 1 i 4 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Po przeprowadzeniu analizy materiału dowodowego w sprawie Sąd Okręgowy stwierdził, że okres pracy wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w S. nie może zostać zaliczony jako okres pracy w szczególnych warunkach wymagany do uzyskania wcześniejszej emerytury. Wskazał, że w ukształtowanym orzecznictwie sądowym przyjmuje się, iż zatrudnienie wynikające ze stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie odpowiada warunkom opisanym w art. 22 § 1 k.p., bowiem z jego istoty wynikają prawa i obowiązki niewystępujące w stosunku pracy, a wynikające z art. 18 ustawy - Prawo spółdzielcze (Dz. U. 1982 r., Nr 30 poz. 210 tekst pierwotny) np. prawo do uczestniczenia w walnym zgromadzeniu lub zebraniu grupy członkowskiej, do wybierania i bycia wybranym do organów spółdzielni, do udziału w nadwyżce bilansowej, do świadczeń spółdzielni w zakresie jej statutowej działalności oraz prawo do zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia spółdzielni (art. 42 § 4 Prawa spółdzielczego), obowiązek wniesienia wkładu (art. 152 Prawa spółdzielczego). Z istoty członkostwa wynika obowiązek członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej zespolonego działania przy prowadzeniu wspólnego gospodarstwa rolnego oraz działalności na rzecz indywidualnych gospodarstw rolnych członków (art. 138 Prawa spółdzielczego) w ramach ustalonej w spółdzielni organizacji pracy - wymaganej i niezbędnej wobec wieloosobowego składu spółdzielni. Ustalone zasady kooperacji mogą zatem przypominać wykonywanie pracy pod kierownictwem w określonym miejscu i czasie, ale podporządkowanie spółdzielcy regułom wynikającym z tej organizacji pracy jest właśnie immanentną cechą stosunku członkostwa. Sąd Okręgowy podkreślił, że to ustawodawca wybrał dla członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej inną podstawę zatrudnienia niż umowa o pracę. Przepis art. 155 § 1 Prawa spółdzielczego stanowi, że zdolny do pracy członek spółdzielni ma prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w rozmiarze ustalonym corocznie przez zarząd, stosownie do potrzeb wynikających z planu działalności gospodarczej spółdzielni. Stosownie do treści art. 156 § 1 tej ustawy, oprócz członków spółdzielni może zatrudniać także ich domowników. Natomiast zatrudnienie osób niebędących członkami spółdzielni jest regulowane w art. 157. Przepis ten stanowi, że spółdzielnia poza członkami i domownikami może zatrudniać stosownie do swoich potrzeb również inne osoby na podstawie umowy o pracę lub na podstawie innego stosunku prawnego, którego przedmiotem jest świadczenie pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.04.2012 r. I UK 383/11, uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6.05.1988 r., III CZP 32/88, wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20.03.2003 r., (...) SA/Łd (...), Prawo Pracy 2003 nr 9, s. 42; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.08.2005 r., I UK 312/04, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21.10.2009 r., I UK 115/09, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8.12.2009 r. I UK 186/09, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21.10.2009 r. I UK 115/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27.05.2014 r. III AUa 2012/13).

Sąd Okręgowy podzielił argumenty judykatury w tym zakresie i pogląd prawny, że praca wykonywana w ramach członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie może być zaliczona do okresów pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Podkreślił, że choć niektóre prawa i obowiązki związane z wykonywaniem pracy członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej mogą być podobne lub identyczne jak wynikające z zatrudnienia pracowniczego, to z woli ustawodawcy członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie może świadczyć pracy na podstawie umowy o pracę.

Sąd Okręgowy wskazał, że wnioskodawca 6.08.1979 r. podpisał ze spółdzielnią umowę o pracę, jednak jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego od 25.01.1980 r. uzyskał status członka Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w S.. Przyjęcie pracownika spółdzielni pracy w poczet jej członków powoduje rozwiązanie pracowniczego i nawiązanie spółdzielczego stosunku pracy. Jediną bowiem podstawą nawiązania stosunku pracy przez spółdzielnię z jej członkiem stanowi spółdzielcza umowa o pracę (art. 183 § 3 ustawy z dnia 16.09.1982 r. - Prawo spółdzielcze). Członek spółdzielni nie może być zatrudniony w ramach pracowniczego stosunku pracy. Obowiązujące prawo takiej możliwości nie przewiduje. Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego błędny jest pogląd prawny, że skoro wnioskodawca został zatrudniony na podstawie umowy o pracę, to równoległe trwający stosunek członkostwa w spółdzielni nie ma znaczenia w sprawie.

Sąd Okręgowy wskazał, że mimo braku akt osobowych, z dokumentów zebranych przez organ rentowy, a także z zeznań przesłuchanego świadka i twierdzeń wnioskodawcy, które to dowody korespondują ze sobą i się uzupełniają, wynika jednoznacznie, że w okresie od 25.01.1980 r. do 26.02.1997 r. wnioskodawca miał status członka Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w S., co w konsekwencji powoduje, że nie mógł świadczyć pracy na podstawie umowy o pracę. Z uwagi na brak podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca wykazał spełnienie przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach, będącej jednym z elementów warunkujących przyznanie tzw. wcześniejszej emerytury, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wniósł W. B.. Wniósł o jego zmianę przez uwzględnienie odwołania i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że w jego ocenie ze zgromadzonego materiału dowodowego jasno wynika charakter istniejącego stosunku prawnego łączącego go z Rolniczą Spółdzielnią Produkcyjną (...) w S.. Wskazał, że udowodnił nawiązanie stosunku pracy, odprowadzanie składek emerytalnych i rentowych przez spółdzielnię oraz zakończenie stosunku pracy. Deklaracja kandydata na członka nie stanowi dowodu na posiadanie statusu członka, nie ma również wystarczających dowodów na funkcjonowanie skarżącego jako członka spółdzielni. Podkreślił, że nigdy nie wносił wkładów do spółdzielni, nie posiadał własnego gospodarstwa rolnego a jego udział w zebraniach nigdy nie miał charakteru formalnego, występował tam jedynie jako obserwator. Wskazał również, że partycypował w zyskach według parytetu pracownika, a nie członka spółdzielni, z czego otrzymywał trzynastą pensję. Zaznaczył również, że respektował wszystkie warunki reżimu prawa pracy. W jego ocenie materiał dowodowy wskazuje jedynie na fakt nawiązania i ustania stosunku pracy. Dowodem na te okoliczności jest druk ZUS Rp -7.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego, wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w zakresie oceny pracy wnioskodawcy jako pracy wykonywanej w ramach ważnego stosunku członkostwa w spółdzielni, a nie stosunku pracy. W tym zakresie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie i przeprowadził właściwą ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego przy uwzględnieniu zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, które to ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne.

Przechodząc do oceny stanu faktycznego sprawy pod kątem przepisów prawa materialnego, wskazać należy, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy wnioskodawca W. B. legitymuje się wymaganym okresem 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a jego istota sprowadzała się do oceny, czy praca wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w S. może zostać zaliczona jako praca w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny podziela ugruntowane orzecznictwo sądowe, zgodnie z którym wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia uprzywilejowanego kręgu podmiotów, stąd wymaga ścisłej wykładni i spełnienia ściśle określonych przez prawo warunków. W. B. swoje uprawnienie do emerytury wywodził z art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) zwanej dalej ustawą emerytalną. Przepis ten stanowi, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31.12.1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu niższego wieku emerytalnego (przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40), jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz posiadają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Warunkiem uzyskania emerytury wcześniejszej jest również nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których ubezpieczonym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. W tym względzie ustawa emerytalna odsyła do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43) zwanego dalej rozporządzeniem. Przesłankę odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych zawiera § 4 rozporządzenia. Stosownie do tego przepisu pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienionych w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: po pierwsze, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, a po drugie, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia).

W ukształtowaniu orzecznictwa sądowym przyjmuje się, że zatrudnienie wynikające ze stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie odpowiada warunkom opisanym w art. 22 § 1 k.p., bowiem z jego istoty wynikają prawa i obowiązki niewystępujące w stosunku pracy, a wynikające z art. 18 ustawy z 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 1982 r., Nr 30, poz. 210 tekst pierwotny) np. prawo do uczestniczenia w walnym zgromadzeniu lub zebraniu grupy członkowskiej, do wybierania i bycia wybieranym do organów spółdzielni, do udziału w nadwyżce bilansowej, do świadczeń spółdzielni w zakresie jej statutowej działalności oraz prawo do zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia spółdzielni (art. 42 § 4 Prawa spółdzielczego), ewentualny statutowy obowiązek wniesienia wkładu (art. 152 Prawa spółdzielczego). Z istoty członkostwa wynika obowiązek członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej zespolonego działania przy prowadzeniu wspólnego gospodarstwa rolnego oraz działalności na rzecz indywidualnych gospodarstw rolnych członków (art. 138 Prawa spółdzielczego) w ramach ustalonej w spółdzielni organizacji pracy - wymaganej i niezbędnej wobec wieloosobowego składu spółdzielni. Ustalone zasady kooperacji mogą zatem przypominać wykonywanie pracy pod kierownictwem w określonym miejscu i czasie, ale podporządkowanie spółdzielcy regułom wynikającym z tej organizacji pracy jest właśnie immanentną cechą stosunku członkostwa. Podkreślenia wymaga też, że to ustawodawca wybrał dla członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej inną podstawę zatrudnienia niż umowa o pracę. W art. 155 § 1 Prawa spółdzielczego stwierdza się, że zdolny do pracy członek tej spółdzielni ma prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w rozmiarze ustalonym corocznie przez zarząd, stosownie do potrzeb wynikających z planu działalności gospodarczej spółdzielni. Zgodnie z art. 156 § 1 ustawy, oprócz członków spółdzielnia może zatrudniać także ich domowników. Natomiast zatrudnienie osób niebędących członkami spółdzielni jest regulowane w art. 157, który stanowi, że spółdzielnia poza członkami i domownikami może zatrudniać stosownie do swoich potrzeb również inne osoby na podstawie umowy o pracę lub na podstawie innego stosunku prawnego, którego przedmiotem jest świadczenie pracy (por. w tym zakresie orzecznictwo wskazane przez Sąd Okręgowy). W konsekwencji powyższego uznania, orzecznictwo sądowe przyjmuje, że okres zatrudnienia w ramach członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie jest zaliczany do pracy w szczególnych warunkach wymaganych do uzyskania wcześniejszej emerytury w oparciu o art. 32 czy art. 184 ustawy emerytalnej, które to uprawnienie dotyczy wyłącznie osób zatrudnionych w oparciu o stosunek pracy. Trzeba przy tym zauważyć, że niekwestionowane orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego przyjęło, iż utrzymanie w przepisach ustawy emerytalnej uprzywilejowanego nabycia prawa do wcześniejszej emerytury wyłącznie z tytułu pozostawania w stosunku pracy nie narusza konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej, choćby ubezpieczeni z innych niż stosunek pracy tytułów wykonywali zatrudnienie w szczególnych warunkach (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 września 2000 r., K 1/00 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2001 r., II UKN 646/00, OSNP 2003 nr 18, poz. 445; z dnia 28 listopada 2002 r., II UK 77/02, OSNP 2004 nr 6, poz. 105; z dnia 12 lutego 2004 r., II UK 246/03, OSNP 2004 nr 20, poz. 358; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 142/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 272; z dnia 29 czerwca 2005 r., I UK 300/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 94; z dnia 8 maja 2008 r., I UK 354/07, Monitor Prawa Pracy 2008 nr 10, poz. 544; z dnia 2 października 2008 r., III UK 51/08, Lex nr 509023; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 marca 2003 r., (...) SA/Łd (...)).

Sąd Apelacyjny rozpoznając niniejszą sprawę nie znalazł argumentów dających podstawę do zakwestionowania dorobku judykatury w tym zakresie. Sąd Apelacyjny aprobuje zatem wyrażony przez Sąd Okręgowy pogląd prawny, że praca wykonywana w ramach członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie może być zaliczona do okresów pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia.

Przechodząc do zasadniczego problemu w niniejszej sprawie, tj. możliwości skutecznego zawarcia przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej umowy o pracę, Sąd Apelacyjny za zasadne uznał powołanie argumentacji zawartej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5.05.1999 r., w sprawie I PKN 677/98. W orzeczeniu tym, dotyczącym przyjęcia pracownika spółdzielni pracy w poczet jej członków, Sąd Najwyższy wskazał, iż powoduje ono rozwiązanie pracowniczego i nawiązanie spółdzielczego stosunku pracy. Członek spółdzielni pracy nie może pozostawać z nią w pracowniczym stosunku pracy. Sąd Najwyższy analizując przepisy prawa spółdzielczego dotyczące spółdzielni pracy wskazał, że obowiązek pozostawania przez spółdzielnię i jej członka w stosunku pracy stanowi element stosunku członkostwa (art. 182 § 1). Wypełnienie i złożenie przez pracownika deklaracji członkowskiej należy traktować, jako oświadczenie w przedmiocie zgody na warunki zatrudnienia wynikające z prawa spółdzielczego i statutu spółdzielni, a zatem na zmianę podstawy zatrudnienia. Analogiczną koncepcję przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8.12.2009 r., w sprawie I UK 186/09. Zgodnie z tezą (1) orzeczenia, przyjęcie pracownika w poczet członków rolniczej spółdzielni produkcyjnej powoduje dorozumiane rozwiązanie dotychczasowego stosunku pracy za porozumieniem stron. Członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie może pozostawać z tą spółdzielnią w pracowniczym stosunku zatrudnienia (teza nr 2). Uzasadniając powyższe zapatrywanie Sąd Najwyższy wskazał, że prawa i obowiązki członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych są uregulowane w odmienny sposób od praw i obowiązków pracowniczych. Aktem szczególnym regulującym także wykonywanie przez nich pracy jest ustawa - Prawo spółdzielcze. Zdaniem Sądu Najwyższego z brzmienia art. 155-157 Prawa spółdzielczego wynika, że członkowie spółdzielni produkcyjnej i ich domownicy mogą świadczyć pracę na rzecz spółdzielni wyłącznie w oparciu o stosunek członkostwa. Umowa o pracę lub umowy cywilnoprawne mogą zaś być zawierane jedynie z osobami, które nie są członkami rolniczej spółdzielni produkcyjnej.

Sąd Apelacyjny podziela powyższy pogląd.

W. B. w spornym okresie zatrudnienia od 25.01.1980 r. do 26.02.1997 r. nie posiadał statusu pracownika, ponieważ wykonywał zatrudnienie w ramach łączącego go ze spółdzielnią stosunku członkostwa. Powyższe ustalenia wynikają z całości zebranego w sprawie materiału dowodowego. Szczególną moc dowodową należy przypisać zaświadczeniu o pracy i dochodach ubezpieczonego spółdzielcy ZUS Rp-70. Z treści tego zaświadczenia, które zostało wystawione przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną (...) w S. w dniu 28.02.1997 r. wynika, że skarżący był członkiem tej Spółdzielni od 25.01.1980 r. do 26.02.1997 r. i był wynagradzany według zasad obowiązujących członków spółdzielni. Ponadto w zaświadczeniu tym wskazano liczbę dni przepracowanych przez niego w poszczególnych latach a zaświadczenie to zostało wydane na podstawie karty ewidencji pracy i dochodów spółdzielczych Nr 5 (k. 15 akt ZUS). Zaświadczenie ZUS Rp-7, na które w apelacji wskazuje skarżący jest dokumentem wtórnym, niemniej jednak zawiera te same kwoty wynagrodzeń jakie zostały wpisane w zaświadczeniu o pracy i dochodach ubezpieczonego spółdzielcy.

Nie może również skutkować zmianą zaskarżonego wyroku argument podniesiony w uzasadnieniu apelacji, że od wynagrodzenia skarżącego były odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne. Warunki podlegania ubezpieczeniu społecznemu zostały określone w dekreście z dnia 4.03.1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin a dekret ten wymieniał jako podmioty ubezpieczenia społecznego członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Zatem powyższa okoliczność jest bez znaczenia dla rozpoznania istoty niniejszej sprawy. Również bez wpływu na prawidłowość rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji pozostaje okoliczność nie wniesienia przez skarżącego wkładu do spółdzielni. Nie był to obowiązek bezwzględny. Przepis art. 152 § 1 Prawa spółdzielczego stanowił, że statut spółdzielni może zobowiązywać członków do wniesienia określonego wkładu pieniężnego. Na poczet tego wkładu spółdzielnia może przyjąć środki produkcji, jak: inwentarz żywy, pasze, materiał siewny, urządzenia, maszyny i narzędzia przydatne we wspólnym gospodarstwie. Środki te podlegają oszacowaniu według stanu i cen z dnia wniesienia.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny uznał, że wyrok sądu pierwszej instancji odpowiada prawu a apelacja jako pozbawiona uzasadnionych podstaw podlega oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).